

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Koulutuspoliittinen selonteko

Koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua
8.4.2021

Miksi koulutuspoliittinen selonteko?

- Koulutuspoliittisessa selonteossa linjataan:
 - ▶ koulutuksen ja tutkimuksen tavoitetila kohti 2040-lukua sekä
 - ▶ sen saavuttamiseksi tarvittavat voimavarojen, rakenteiden ja ohjauksen muutokset
- Tavoitetilan ja toimenpiteiden perustana on koulutuksen ja tutkimuksen nykytilan ja toimintaympäristön muutosten analyysi.
- Selonteolla valtioneuvosto haluaa avata sekä eduskunnassa käytävän että laajan yhteiskunnallisen keskustelun koulutuksen ja tutkimuksen merkityksestä, ongelmista ja ratkaisuista tulevaisuudessa. Selonteon halutaan toimivan myös tulevan päätöksenteon perustana.
- Edellinen koulutuspoliittinen selonteko laadittiin vuonna 2006.

Tavoitetila 2040

Tavoitetila 2040

Tavoitetilana on:

- vahva, laadukkaaseen ja vaikuttavaan kasvatukseen, koulutukseen, tutkimukseen ja kulttuuriin rakentuva sivistysperusta
- oppijoiden hyvinvointi, koulutuksellinen tasa-arvo ja saavutettavuus
- korkea koulutus- ja osaamistaso
- koulutuksen ja tutkimuksen järjestäminen sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla
- yhteistyön ja digitalisaation hyödyntäminen oppijoiden parhaaksi sekä
- koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyys.

Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Toinen aste

Korkeakoulut

Tiede ja tutkittu tieto

Vapaa sivistys

Jatkuva oppiminen
– työuran aikainen oppiminen

Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus
ja taiteen perusopetus

Maahanmuuttajataustaisten
oppiminen ja oppimispolut

Opintotuki

Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne,
tavoitteet ja toimenpiteet

Vammaisten ihmisten oppiminen

Saamenkielinen koulutus

Koulutuksen ja tutkimuksen tavoitteet ja toimenpiteet vuoteen 2040 mennessä

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus

Sivistyksellisten oikeuksien ja lapsen oikeuksien toteutuminen sekä varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuspalveluiden yhdenvertaisuus, saavutettavuus ja laatu koko maassa turvataan mm:

- **Uudistamalla varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen lainsäädäntö kokonaisuutena** – tavoitteena vahvistaa lasten kokonaisvaltaisen oppimispolun syntymistä ja helpottaa joustavia siirtymiä varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen.
- **Uudistamalla valtionosuuslainsäädäntö** siten, että se huomioisi kuntien eriytyvät olosuhteet väestökehityksen vaikutusten, palveluiden laadun, yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden, tuen tarpeiden, vieraskielisten tarpeiden sekä koulukuljetusten ja pätevien opettajien saatavuuden osalta.
- **Vakiinnuttamalla myönteisen erityiskohtelun rahoitus** siten, että koulutusjärjestelmän edellytykset tasata yhteiskunnallisen eriarvoisuuden, mm. kuntien sisäisen segregaation, vaikutuksia vahvistuvat.
- Palveluiden laadun ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen järjestämiselle selkeä, **velvoittava laatukriteeristö / laatutavoite**.

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus

1/2: Varhaiskasvatukseen osallistumista lisätään, lasten ja nuorten hyvinvointia parannetaan, oppimistuloksia käännetään nousuun ja oppimiseroja kavennetaan mm. seuraavin toimenpitein:

- **Lisätään varhaiskasvatukseen osallistumista tuomalla esiin varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen oppimiselle ja kehitykselle sekä vähentämällä osallistumattomuuden syitä**
 - alennetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja
 - toteutetaan pitkällä aikavälillä varhaiskasvatuksen maksuttomuus (vähintään 4 h/pv).
- **Tuetaan lähipalvelun toteutumista** varhaiskasvatuspalvelujen ja koulujen eriytymisen ja segregaatiokehityksen ehkäisemiseksi.
- Lainsäädännöllä **turvataan lapsen ja nuoren kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille riittävä oikea-aikainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut** kaikkialla Suomessa.

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus

2/2: Varhaiskasvatukseen osallistumista lisätään, lasten ja nuorten hyvinvointia parannetaan, oppimistuloksia käännetään nousuun ja oppimiseroja kavennetaan mm. seuraavin toimenpitein:

- **Edistetään varhaiskasvatus- ja kouluyhteisöjen hyvinvointia** ja osallisuutta sekä ehkäistään kiusaamista vakiinnuttamalla toimintakulttuuriin ennaltaehkäisevä poikkihallinnollinen ammattilaisverkosto.
- Valmistellaan valtakunnallinen **sitouttavan kouluyhteisötyön malli** kouluun kiinnittymistä tukevan koulukulttuurin tukemiseksi.
- **Vahvistetaan luku- ja laskutaitoa sekä** kaikkien lasten ja nuorten ikätasoiset mahdollisuudet kehittää **kriittistä lukutaitoa** eri lähteistä

Toinen aste

yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään mm. seuraavin toimenpitein:

- **Hyödynnetään uusia teknologioita ja toimintatapoja** opetuksessa ja oppimisessa rakentaa kullekin soveltuvia opintopolkuja ja vähentäen eriarvoisuutta.
- Kehitetään henkilökohtaistamista ammatillisessa koulutuksessa siten, että voidaan ottaa käyttöön **soveltuva positiivisen diskriminaation malli**.
- **Turvataan opiskelijoille** yhdenvertaisesti tarpeita vastaavat **opiskeluhuollon palvelut**
- **Kehitetään ammatillisten tutkintojen perusteita ja lukion opetussuunnitelmia** niin, että opintoja voidaan kaikkialla Suomessa yhdistellä nykyistä joustavammin

Toinen aste

yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään mm. seuraavin toimenpitein:

- **Lisätään ammatillisissa perustutkinnoissa yhteisten tutkinnon osien osuutta** tai tarjotaan muulla tavoin mahdollisuus vahvistaa yleissivistystä ja perustaitoja
- **Kehitetään lukiokoulutuksen rakenteita ja sisältöjä** hyödyntäen koulutusta koskevia arviointituloksia.
- **Lisätään maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden perustaitojen vahvistamisen ja kielitaidon kehittymisen tukea**

Toinen aste

Työelämän muutokseen vastataan ja vaikuttavuutta ja saavutettavuutta edistetään mm. seuraavin toimenpitein:

- Luodaan eri **koulutusasteita ja -aloja ylittävää palvelutarjontaa ja yhteisiä osaamiskokonaisuuksia**
- Laaditaan kansallinen oppimisympäristöjen digitalisointia ja **digitaalisia oppimiskäytäntöjä koskeva strategia** ja tälle toimintakulttuurin ja pedagogisen kehittämisen sisältävä **toimenpideohjelma.**
- Tuetaan ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen sekä ja korkeakoulujen koulutuspalveluiden, tilojen, laitteiden sekä henkilöstön **yhteiskäyttöä**
- **Uudistetaan toimijarakennetta järjestäjälähtöisesti** tukemalla sekä toimialakohtaisiin ja valtakunnallisiin osaamistarpeisiin vastaamista että järjestäjien ja alueiden omia tavoitteita.

Koulutuspoliittinen selonteko

Korkeakoulutus

osaamistasoa sekä saavutettavuutta ja tasa-arvoa parannetaan mm. seuraavin toimenpitein:

- **Aloittajien määrää lisätään:** vuonna 2030 vähintään 50 prosenttia nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon
- **Korkeakoulujen valintoja kehitetään** perustuen tutkittuun tietoon.
- Korkeakoulut panostavat **oppimisen laadun jatkuvaan kehittämiseen**
- Korkeakoulut **lisäävät yhteistyöllä ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointia.** Osaajatarpeisiin vastaamiseksi vuosittainen uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvaa nykyisestä kolminkertaiseksi vuoteen 2030 mennessä.
- Tutkinnon suorittaneista ulkomaalaisista opiskelijoista 75 prosenttia **työllistyy Suomeen.**
- Korkeakoulutuksen **saavutettavuuden ja tasa-arvon parantamiseksi korkeakouluille saavutettavuussuunnitelma.** Korkeakoulut laativat vuoden 2022 aikana yhteisten suuntaviivojen pohjalta omat saavutettavuussuunnitelmansa.
- Korkeakoulut panostavat opiskelijoiden opiskelukykyä edistäviin toimenpiteisiin ja riittävän ohjauksen palveluihin **opiskelijoiden hyvinvoinnin parantamiseksi.**

Korkeakoulutus

vaikuttavuus ja laatu paranevat mm. seuraavin toimenpitein:

- Korkeakoulut toteuttavat vuoteen 2030 mennessä yhteisen visionsa mukaisen yhtenäisen **digitaalisen palveluympäristön**.
- **OKM uudistaa ohjausta ja rahoitusta** siten, että ne kannustavat ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja Suomen Akatemiaa kehittämään toimintatapojaan ja rakenteitaan **paremmin tukemaan verkostomaista yhteistyötä, monipuolista ja korkealaatuista osaamisen tuottamista sekä uuden tiedon siirtämistä**
- Uudistetaan korkeakoulujen koulutusvastuiden säätelyä sekä parannetaan korkeakoulujen tutkintorakenteen toimivuutta, puretaan päällekkäisyyksiä ja tarpeettoman pitkiä koulutuspolkuja.

Tiede ja tutkittu tieto

Toimeenpannaan kansallinen TKI-tiekartta

- **Suomi on tulevaisuudessa innostava paikka tehdä tutkimusta, ja tutkimusympäristöt ovat maailmanluokkaa.**
- **Huippuosaajat muuttavat Suomeen ja parantavat Suomen osaamistasoa.**
- **Julkinen tutkimusrahoitus kannustaa myös yksityisen sektorin investoimaan osaamiseen ja TKI-toimintaan.**
- **Tutkimus- ja kehittämispanokset ovat vuonna 2030 nousseet neljään prosenttiin kansantuotteesta ja näiden panosten vaikuttavuus suomalaisten hyvinvointiin on tutkitusti parantunut.**
- **Tutkittua tietoa hyödynnetään päätöksenteossa, koulutussisällöt perustuvat tutkittuun tietoon.**

Opetus- ohjaus ja muu henkilöstö

Opettajien sekä muun kasvatus- ja opetusalan henkilöstön saatavuus ja osaaminen turvataan mm. seuraavin toimenpitein:

- Parannetaan opettajia ja muuta henkilöstöä koskevaa tietopohjaa, ennakoidaan tarpeet, mitoitetaan kasvatus- ja opetusalan koulutus tarpeiden mukaan
- Toteutetaan joustavia jatkuvaa oppimista tukevia tapoja täydentää opettajien ja muun henkilöstön osaamista ja kelpoisuutta

Kasvatus- ja opetusalan koulutuksia sekä henkilöstön osaamista kehitetään mm. seuraavasti:

- Kasvatus- ja opetusalan koulutusten kehittämisyhteistyötä vahvistetaan perustamalla kasvatus- ja opetusalan koulutusten kehittämisfoorumi
- Opetus- ja kasvatusalan henkilöstön koulutuksissa vastataan tulevaisuuden osaamistarpeisiin: erityispedagoginen osaaminen, ohjaus- ja johtamisosaaminen, kestävä kehitys, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, kieli- ja kulttuuritietoinen kasvatus ja opetus, digitalisaatio ja digitaaliset oppimisympäristöt

Lisäksi selonteossa tarkastelussa ovat:

- Vapaa sivistystyö
- Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen
- Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus
- Opintotuki
- Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet
- Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut
- Vammaisten ihmisten oppiminen
- Saamenkielinen koulutus